

Posudek bakalářské práce Pavly Třískové
Ikoncita ve slovní zásobě znakových jazyků

Pavla Třísková pro svou bakalářskou práci zvolila téma, které se – jako téma pro lingvistiku znakových jazyků svým způsobem tradiční – v poslední době aktualizuje i v lingvistice většinové. Z prací obojího okruhu kolegyně ve své práci čerpá – stejně jako z odborných prací z oblasti sémiotiky. Dostatečně široká literatura, s níž diplomantka pracuje, je v práci pečlivě citována a/nebo parafrázována - to je bezpochyby třeba ocenit.

Někdy je ovšem problematické to, jak se na využití tituly v textu odkazuje, nebo to, jak jsou prezentovány v seznamu literatury. Tak – jen například – standardní odkaz na s. 14 (Peirce, 1997, str. 58) je v seznamu literatury „skryt“ do nestandardního bibliografického záznamu (PALEK, Bohumil, C.K. Ogden, Charles Sanders PEIRCE, I.A. Richards a Haskell Brooks CURRY, 1997. *Sémiotika* atd.). Jinde (na s. 23) se v textu zmiňuje (v souvislosti s komentováním hojného využívání ikoncity ve znakových jazycích) Aronoff a kol., po citátu z této práce ovšem figuruje odkaz ed. Emmorey, 2003, str. 63. Ani titul Peircův (Grammatica speculativa), ani titul studie autorů Aronoff, Meir, Padden, Sandler (Classifier Constructions and Morphology in Two Sign Languages) nikde v práci (ani v textu, ani v seznamu literatury) uvedeny nejsou. Jindy titul, na který se v textu odkazuje, v seznamu literatury chybí (Čmejrková, s. 15), jindy se odkaz v textu od seznamu literatury liší (Cuxac, Salandre v textu X Salandre, Cuxac v literatuře), ještě jindy nejsou uvedeni editoři nebo je zaměněno křestní jméno s příjmením (s. 63). To všechno je poněkud zarážející, protože na některé práce je odkazováno standardně – a standardní je někdy i povaha položek bibliografie. Mohla by diplomantka při obhajobě sdělit, zda všechny práce, na něž se odkazuje, skutečně studovala, resp. „měla je v ruce /na obrazovce“ – a také vysvětlit, proč se při zacházení s odbornou literaturou nedržela jednoho úzu (např. i pokud jde o vypisování X nevypisování plných křestních jmen, o pořadí křestní jméno a příjmení aj.)?

Nicméně s tituly odborné literatury, které považovala pro svou práci za relevantní, se autorka (někdy možná zprostředkovaně) seznámila, poznatky v nich uvedené nepochybně promýšlela a ve svém výkladu je využila v podstatě ústrojně s tím, že – jak už bylo řečeno – pečlivě a důsledně rozlišuje mezi vlastním a (citovaným, resp. parafrázovaným) cizím. Cizí odborné názory pak, alespoň tehdy, když to považuje za důležité, příležitostně komentuje, občas spíše jen v náznacích.

V této souvislosti by mne zajímal názor (diskutovaly jsme o tom už v průběhu vzniku práce), jak je to s postojem Klimy a Bellugiové k ikonicitě a s autorčíným stanoviskem k jejich názorům. Na s. 27 autorka píše, že ... *nepřikládají ikonicitě velký význam* ... Obecně – nebo pokud jde o zapamatování si / učení se znakům? A netýká se navazující citát z Pinkera právě (a jen) učení? Jak, resp. na základě jakých argumentů zpochybňuje *význam ikoncity* Suppala? Mohla by se autorka při obhajobě k těmto otázkám laskavě vyjádřit?

Podobně bych prosila o ujasnění části kap. 6.1 (s. 23-24), kde autorka probírá *Posun od ikoncity směrem k arbitrárnosti* v pojetí Frishbergové. Dokládá tento posun zmíněná tendence k symetričnosti, změny dvouručních znaků na jednoruční a naopak atd. (s. 24)? Kde autorka posun k arbitrárnosti v těchto změnách vidí? A jak se posouvá směrem k arbitrárnosti v práci zobrazený znak PTÁK? V práci to explicitně vyloženo není.

Explicitněji by stálo za to vyložit i reprodukováný soud Taubové (s. 29), že *jsou všechny ikonické znaky motivované, ale ne všechny motivované znaky jsou ikonické*. Mohla by diplomantka tento názor – nepochybně oprávněný – doložit při obhajobě příklady?

A k této části práce ještě jednu otázku: Jak je to s konvenčností ikonických znaků? Jsou podle diplomantčina názoru konvenční – a nebo by spojovala konvenčnost pouze se znaky – symboly?

Už (o odbornou literaturu opřený) výklad pojmů jako znak, jeho typy, ikonicita, její druhy, motivovanost, konvenčnost je v práci provázen doklady (fotografiemi, obrázky) znakové zásoby různých znakových jazyků. Sdílená / rozdílná ikonicita znaků v nich existujících je pak (na „tematickém okruhu“ zvířata) doložena na základě excerptce překladového slovníku Spreadthesign (jehož koncepci a podobu P. Třísková komentuje snad až příliš vlídně). Pět vybraných znaků je podrobněji popsáno; diplomantka při tomto popisu využívá, tak, jak je to na místě, poznatky zahrnuté do první části práce. Další excerptované znaky jsou zpracovány v tabulce (Příloha č. 2), z níž lze ikonicitu / motivaci sledovaných znaků dovodit. Materiál, který P. Třísková v práci shromáždila, poskytuje solidní východisko pro další úvahy o ikonicitě, např. pokud jde o analýzu principů kódování mentálních představ do vizuálně motivovaných znaků, o analýzu ikonicity dvouručních znaků aj.

Výklad, podaný nekomplikovanou češtinou, je na dobré „technické“ úrovni, práce je v podstatě prosta pravopisných nedostatků, typografické nedostatky (překlepy? - nejčastěji ve vlastních jménech) jsou spíše ojedinělé. Na celkově dobré úrovni je i stylizace práce, pokud se stylizační nedostatky tu a tam objevují, nebrání srozumitelnosti textu, občasné ovšem (podstatně méně než v prvních verzích práce) vybočují z rámce odborného stylu, nenaplnujíce např. požadavky na přesnost, jednoznačnost explicitnost atd. vyjádření (např. *Tento typ ikonicity je velmi častý u zvířat, s. 41, ženská ovce, s. 50 aj.*).

Závěr:

Bakalářská práce Pavly Třískové Ikonicita ve slovní zásobě znakových jazyků splňuje požadavky kladené na bakalářské práce a může být podkladem k obhajobě.

22. ledna 2018

Alena Macurová

Návrh klasifikace: velmi dobře (v případě úspěšné obhajoby)